

Риженко К. В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

МОДЕЛЮВАННЯ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Статтю присвячено актуалізації проблеми моделювання ділового спілкування в закладах вищої освіти в умовах глобалізованого світу, де ефективна взаємодія в мультикультурному середовищі є необхідною складовою професійної підготовки. У статті розкрито важливість формування комунікативних компетентностей як невід'ємної частини сучасного освітнього простору, що сприяє успішній міжкультурній та професійній співпраці.

Розкрито та визначено потребу в інтеграції лінгвокультурної компетентності в освітній процес, оскільки вона є основою ефективного ділового спілкування й впливає на готовність здобувачів освіти до міжнародної академічної та професійної діяльності. Метою дослідження визначено аналіз і наукове обґрунтування моделі ділового спілкування в закладах вищої освіти, побудованої на принципах міждисциплінарності, синергетики та контекстUALності, з урахуванням специфіки академічної комунікації та вимог полікультурної взаємодії.

З'ясовано, що запропонована модель передбачає інтеграцію мовної підготовки із вивченням культурних норм і цінностей, включає когнітивний, комунікативний і прагматичний компоненти, а також систему завдань та інтерактивних форм роботи для формування здатності здобувачів ефективно діяти в різних ділових і культурних контекстах.

Проведені дослідження засвідчили підвищення комунікативної активності здобувачів освіти, розвиток їх лінгвокультурної обізнаності та здатності адекватно реагувати в ситуаціях міжкультурного ділового спілкування. Доведено ефективність запропонованої моделі у вдосконаленні комунікативних компетентностей та підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до міжкультурного діалогу.

Висновки підкреслюють важливість цілеспрямованого моделювання процесу ділового спілкування як засобу формування лінгвістично та культурно компетентних фахівців, здатних відповідати на виклики сучасного мультикультурного суспільства.

Ключові слова: академічна взаємодія, лінгвокультурологічна підготовка, освітній дискурс, комунікативна стратегія, мовна інтеграція.

Постановка проблеми. У сучасному освітньому просторі питання моделювання ділового спілкування в закладах вищої освіти набуває все більшої актуальності у зв'язку з інтенсифікацією світових інтеграційних процесів, розширенням міжнародного співробітництва, зростанням мобільності здобувачів вищої освіти та викладачів. Ділове спілкування, будучи ключовим компонентом професійної взаємодії, набуває нових форм і значень у мультикультурному середовищі, де ефективність комунікації залежить не тільки від володіння мовою, а й від глибинного розуміння культурних норм, цінностей і комунікативних стратегій. Перед закладами вищої освіти нині стоїть завдання підготовки фахівців, здатних ефективно функціонувати в глобальному професійному просторі, де міжкультурна взаємодія та вміння орієнтуватися в різноманітних комунікативних контекстах є критично важливими. Через

це лінгвокультурна компетентність стає фундаментальною складовою частиною професійної підготовки, а її інтеграція в освітній процес вимагає розроблення нових методологічних підходів і моделей ділового спілкування.

Актуальність цього питання посилюється також необхідністю модернізації традиційних форм викладання комунікативних дисциплін у закладах вищої освіти, які часто не повною мірою відображають реальні запити мультикультурного професійного середовища. Без цілеспрямованого формування лінгвокультурної компетентності випускники можуть відчувати проблеми з налагодженням ефективних професійних контактів, участю в міжнародних проєктах, адаптацією до іноземного робочого середовища. Тому моделювання ділової комунікації на основі лінгвокультурної компетентності є не лише відповіддю на виклики глобалізації, а й засобом забез-

печення якості та конкурентоспроможності сучасної вищої освіти. Вона дозволяє цілеспрямовано формувати готовність здобувачів вищої освіти до міжкультурного діалогу, сприяє толерантності та взаєморозумінню, підтримує розвиток «м'яких навичок» (soft skills), які все більше цінуються як в академічній, так і в професійній сферах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження і публікації показують зростання уваги до проблеми формування лінгвокультурної компетентності в умовах сучасної освіти, що є підґрунтям для моделювання ефективної ділової комунікації в закладах вищої освіти. Зокрема, в дослідженні В. О. Уманця та В. В. Подлісовського [2] розкрито особливості розвитку лінгвокультурної компетентності майбутніх економістів з позицій діяльнісного підходу, акцентовано на необхідності інтеграції культурного компонента в професійну підготовку здобувачів економічних спеціальностей. Л. М. Заблоцька, О. М. Кашуба, Т. О. Кравчук, Г. І. Навольська та А. І. Турчин [3] висвітлили методологічні засади лінгвокультурологічного підходу у викладанні іноземних мов, проаналізували проблеми та окреслили перспективи його впровадження в освітній процес, що становить значну науково-практичну цінність. Вплив мотиваційних чинників і методів навчання на формування іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти в дистанційному форматі дослідили О. Башманівський та К. Яриновська [4], підкреслюючи важливість гнучкості освітніх моделей. О. В. Філоненко [5] акцентує увагу на використанні інформаційно-комунікаційних технологій як засобу формування лінгвокультурної компетентності, що особливо актуально в умовах цифровізації освіти. О. Поздняков [6] у своїй статті розглядає лінгвокультурний аспект формування іншомовної компетентності здобувачів освіти сфери обслуговування, підкреслюючи значення галузевої специфіки в мовній підготовці. У роботі С. Галецького [7] здійснено категоріально-понятійний аналіз проблеми комунікативної компетентності викладачів іноземних мов, зокрема через призму використання ІКТ, що дозволяє розширити можливості моделювання освітнього процесу. Психологічні бар'єри та явище міжмовної інтерференції як фактори, що ускладнюють процес вивчення іноземних мов, розглядає Ю. Д. Крюкова [8], пропонуючи шляхи їх подолання, що має безпосереднє відношення до оптимізації ділової комунікації в освітньому середовищі. Сукупний аналіз зазначених досліджень створює наукове підґрунтя для побудови

моделі ділової комунікації, яка базується на лінгвокультурній компетентності та відповідає сучасним вимогам полікультурної взаємодії у вищій освіті.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз та обґрунтування моделі ділового спілкування в закладах вищої освіти, яка би базувалася на лінгвокультурній компетентності з урахуванням специфіки академічної комунікації та вимог полікультурної взаємодії. Відповідно до мети, було поставлено і виконано такі завдання: проаналізувати наукові підходи до визначення сутності лінгвокультурної компетентності та її ролі в діловому спілкуванні; з'ясувати особливості академічної комунікації в умовах полікультурного освітнього середовища; розглянути модель ділового спілкування на основі інтеграції лінгвістичних і культурологічних компонентів.

Виклад основного матеріалу. Поняття лінгвокультурної компетентності посідає провідне місце в сучасному філологічному дискурсі, що відображає все більшу інтеграцію лінгвістичних досліджень із культурними аспектами комунікації. Еволюція цього поняття пройшла кілька важливих етапів, зумовлених загальними змінами в лінгвістичній теорії, культурології та освітніх парадигмах. Спочатку заснована на концепції комунікативної компетентності, запропонованій Деллом Хаймсом наприкінці ХХ-го століття, лінгвокультурна компетентність виникла як уточнення і розширення попередніх моделей, які були зосереджені переважно на граматичних і функціональних аспектах мови. Коли стала зрозумілою обмеженість суто структуралістських і формалістських підходів до вивчення мови, особливо в реальних комунікативних контекстах, науковці почали наголошувати на необхідності включення культурної обізнаності та чутливості в мовну освіту. Цей зсув був спричинений глобалізацією, посиленням міжкультурних контактів і пов'язаними із цим ускладненнями смислоутворення в багатомовному та мультикультурному середовищі [9, с. 349–350].

У сучасному трактуванні лінгвокультурна компетентність розглядається як здатність ефективно та доречно використовувати мову в конкретному культурному контексті, поєднуючи володіння мовою з глибоким розумінням культурних норм, цінностей, традицій та стилів спілкування. Вона охоплює не лише знання лексики, граматики та фонетики, а і здатність розпізнавати та інтерпретувати культурні контексти, закладені в мовних виразах, а також продукувати культурно доречні мовленнєві акти. Таким чином, змістові характе-

ристики лінгвокультурної компетентності виходять за межі лінгвістичних знань і включають культурну грамотність, комунікативну гнучкість і контекстуальну адаптивність. Вона передбачає оволодіння як вербальними, так і невербальними аспектами комунікації, розуміння соціально-історичного підґрунтя мовних одиниць та усвідомлення символічних значень, які мова передає в межах певної культури [9, с. 349].

Ключовими компонентами лінгвокультурної компетентності зазвичай є лінгвістичні знання, культурні знання, прагматичні навички та міжкультурна чутливість. Лінгвістичні знання стосуються структурних елементів мови, тоді як культурні знання охоплюють спільні вірування, звичаї та практики лінгвістичної спільноти. Прагматичні навички стосуються здатності ефективно використовувати мову в контексті, включаючи використання ідіом, гумору, стратегій ввічливості та дискурсивних конвенцій. Міжкультурна чутливість має вирішальне значення для розуміння культурних відмінностей, демонстрації поваги до інакшості та уникнення непорозумінь чи культурних помилок. Ці компоненти знаходяться в динамічній взаємодії, що дозволяє людям брати участь у змістовній та шанобливій комунікації, незважаючи на культурні кордони.

Особливо слід відзначити взаємозв'язок між лінгвокультурною компетентністю та іншими видами комунікативної компетентності. Комунікативна в широкому розумінні включає граматичну, соціолінгвістичну, дискурсивну та стратегічну компетентності. Лінгвокультурна компетентність збагачує цю структуру, забезпечуючи культурне підґрунтя, необхідне для автентичної та контекстуально доречної комунікації. Вона долає розрив між мовною формою і соціальною функцією, дозволяючи мовцям не лише будувати граматично правильні речення, а й передавати значення, які відповідають культурним очікуванням і ситуативним вимогам. Така синергія має важливе значення в освітньому середовищі, де метою є підготовка не лише вільних, але й культурно компетентних користувачів мови.

До того ж лінгвокультурна компетентність нерозривно пов'язана з міжкультурною компетентністю, яка передбачає здатність ефективно та адекватно взаємодіяти з людьми, що належать до різних культурних середовищ. Тоді як міжкультурна компетентність наголошує на ширшій здатності розуміти та бути посередником між культурами, лінгвокультурна компетентність надає лінгвістичні інструменти та культурні зна-

ння, необхідні для такого посередництва. Вона надає людям здатність декодувати і кодувати повідомлення з урахуванням культурних нюансів, сприяючи взаєморозумінню і знижуючи ризик міжкультурних конфліктів. Взаємодія між цими компетентностями набуває особливого значення в сучасному взаємопов'язаному світі, де успішна комунікація часто вимагає навігації в складних культурних умовах.

Соціокультурна компетентність – ще один пов'язаний із цим конструкт – стосується розуміння соціальних і культурних норм, що регулюють поведінку в конкретних спільнотах [10, с. 55–56]. Вона охоплює неявні правила соціальної взаємодії, як-от норми ввічливості, звертання, гендерні ролі та розподіл влади. Лінгвокультурну компетентність можна розглядати як специфічний прояв соціокультурної компетентності у сфері використання мови. Вона реалізує соціокультурні знання у вербальній взаємодії, забезпечуючи відповідність мовної поведінки очікуванням цільової культури. У цьому сенсі лінгвокультурна компетентність виступає посередником між абстрактним культурним знанням і конкретною комунікативною практикою.

Ділове спілкування як освітньо-лінгвістичний феномен у закладах вищої освіти займає особливий міждисциплінарний простір, де цілі оволодіння мовою перетинаються з потребами професійної комунікації. В академічному контексті, зокрема серед здобувачів вищої освіти філологічних спеціальностей, розвиток навичок ділового спілкування не обмежується засвоєнням формальних реєстрів чи конвенційних мовленнєвих патернів. Натомість це складний, динамічний процес, який включає когнітивний, прагматичний та культурний виміри професійного дискурсу. Щораз більше значення цього явища зумовлено інтеграцією вищої освіти в глобальний ринок праці, де здатність здійснювати ефективну та культурно адекватну ділову комунікацію є критично важливою компетентністю.

Особливості ділового дискурсу в академічному середовищі позначені специфічною орієнтацією на майбутні професійні контексти [11]. На відміну від суто теоретичного дискурсу, академічне ділове спілкування часто моделює реальні комунікативні сценарії, як-от переговори, презентації, письмове листування, командні дискусії, що характеризуються високим ступенем цілеспрямованості, офіційності, точності та термінологічної визначеності. Бізнес-дискурс в академічному середовищі зазвичай акцентує увагу на важливості риторич-

них стратегій, аргументації, ясності та конвенцій ввічливості, які є необхідними для переконливої та безконфліктної взаємодії. Освітнє середовище забезпечує контрольований, рефлексивний підхід до оволодіння цими навичками, дозволяючи здобувачам вищої освіти аналізувати та критикувати різні комунікативні акти в безпечному освітньому середовищі. Це сприяє розвитку метакомунікативної обізнаності, необхідної для адаптації мови до різних контекстів та очікувань співрозмовника.

У філологічній освіті формування навичок ділового спілкування нерозривно пов'язане зі здатністю здобувачів вищої освіти застосовувати свої лінгвістичні знання функціонально та ситуативно релевантно. Хоча філологія традиційно зосереджується на літературних текстах, лінгвістичній теорії та культурному аналізі, сучасні освітні програми все частіше включають модулі, які сприяють розвитку професійних та прикладних мовних компетентностей. Це охоплює практику написання ділових електронних листів, створення резюме і супровідних листів, проведення офіційних зустрічей та структурованих усних доповідей. Важливо, що педагогічний підхід повинен балансувати між розвитком формальних конвенцій ділової мови та заохоченням креативності й адаптивності, які є важливими в динамічному комунікативному середовищі. Для імітації бізнес-контексту та підвищення активності здобувачів вищої освіти широко використовуються рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, зворотний зв'язок із колегами та мультимедійні ресурси. Ці методи сприяють поступовому засвоєнню моделей ділового спілкування, а також заохочують до стратегічного використання мови залежно від мети, аудиторії та контексту.

Водночас упровадження навчання ділової комунікації у вищій школі, особливо в лінгвістично та культурно різноманітних аудиторіях, не позбавлене певних проблем, однією з найактуальніших з яких є складність міжкультурної взаємодії. Оскільки здобувачі вищої освіти походять із різних культурних середовищ, вони часто несуть із собою різні комунікативні норми та очікування, які можуть конфліктувати в діловому середовищі. Наприклад, такі поняття, як прямота, зоровий контакт, звертання до співрозмовника або прийнятний рівень наполегливості, можуть суттєво відрізнятися в різних культурах, що призводить до непорозуміння, навіть якщо мова, яка використовується, граматично правильна. До того ж ідіоматичні вирази, гумор і культурно зумовлені референції можуть перешкоджати взаєморозумінню. Ці про-

блеми особливо відчутні в діловому спілкуванні, де ясність, ефективність і взаєморозуміння мають першорядне значення. Розв'язання цих проблем вимагає педагогічної моделі, яка не просто навчає механіки ділової англійської або іншої цільової мови, але й сприяє розвитку міжкультурної обізнаності та чутливості.

Порівняльний аналіз аспектів ділового спілкування в монокультурному та міжкультурному академічному середовищі може бути корисним для розуміння різних вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти (табл. 1).

Ця порівняльна структура вказує на необхідність розширеної педагогічної стратегії, яка враховує не лише лінгвістичну компетентність, а й соціопрагматичні та міжкультурні чинники. Для здобувачів-філологів це означає культивування подвійної свідомості: володіння нормами ділової мови та глибинне розуміння того, як ці норми функціонують у межах однієї культури та в різних культурах.

Моделювання ділового спілкування на основі лінгвокультурної компетентності є прогресивним напрямом в освітній лінгвістиці та комунікативній педагогіці, особливо в контексті професійної підготовки в закладах вищої освіти. В умовах інтенсифікації глобальної економічної та академічної взаємодії зростає потреба у формуванні в здобувачів вищої освіти не просто мовної компетентності, а комплексної здатності орієнтуватися в комунікативних ситуаціях, які формуються як мовними конвенціями, так і культурними особливостями. Розроблення та впровадження таких моделей вимагає багатовимірної основи, яка інтегрує теоретичні принципи комунікації з прагматичними стратегіями та педагогічними інноваціями [12, с. 199].

В основі ефективного моделювання комунікації лежить принцип контекстуальної релевантності, який стверджує, що комунікаційні стратегії повинні відповідати особливостям ситуативного, соціального та культурного контекстів, в яких вони відбуваються. Це передбачає розроблення моделей, які виходять за межі приписів граматичних інструкцій і охоплюють адаптивні, орієнтовані на користувача моделі комунікації. Такі моделі ґрунтуються на інтеракціоністському підході, визнаючи мову інструментом соціальної дії, а не статичною системою. Вони надають пріоритет діалогічній взаємодії, реагуванню на репліки співрозмовника та динамічному спільному конструюванню смислу. Іншим основоположним принципом є інтеграція автентичності,

Порівняльна характеристика монокультурного та міжкультурного академічного середовища [10–11]

Аспект	Монокультурне академічне середовище	Міжкультурне академічне середовище
Мовні норми	Спільні та неявно зрозумілі	Різноманітні, потребують явного обговорення
Комунікаційні стратегії	Прямі та одноманітні	Потреба в адаптації та гнучкості
Роль культурного контексту	Мінімальний акцент	Висока важливість, впливає на інтерпретацію
Проблеми в груповій взаємодії	Обмежені, переважно лінгвістичні	Часті, нерідко культурні та прагматичні
Педагогічний фокус	Наголос на лінгвістичній точності	Наголос на культурній компетентності та посередництві

що передбачає використання реальних текстів, мовленнєвих актів і комунікативних сценаріїв для забезпечення перенесення набутих компетентностей у професійне середовище. Це доповнюється принципом міжкультурної чутливості, який підкреслює важливість емпатії, відкритості та рефлексивності в комунікативних обмінах через культурні кордони [13, с. 244–245].

Побудова цих комунікативних моделей ґрунтується на комплексі педагогічних підходів, орієнтованих як на здобувача вищої освіти, так і на компетентність. Особливо ефективними є навчання, орієнтоване на завдання, та проблемно-орієнтоване навчання, оскільки вони імітують реальну ділову взаємодію і вимагають від здобувачів освіти застосування як мовних ресурсів, так і культурних знань для розв’язання комунікативних завдань. Такі сценарії, як підготовка міжнародних ділових пропозицій, участь у багатомовних зустрічах або подолання міжкультурних конфліктів, створюють сприятливе підґрунтя для розвитку функціональних мовних навичок і водночас сприяють підвищенню культурної обізнаності. Іншим продуктивним підходом є контентно-мовне інтегроване навчання (CLIL), яке включає вивчення мови в зміст конкретної галузі, що сприяє одночасному набуттю професійних та комунікативних компетентностей. Ці підходи часто підтримуються рефлексивними практиками, як-от дискурс-аналіз та міжкультурні журнали, які спонукають здобувачів вищої освіти критично оцінювати власну комунікативну поведінку та культурні пресупозиції, що лежать в її основі.

Освітні технології відіграють вирішальну роль в операціоналізації цих моделей та підвищенні їх ефективності. Цифрові симуляції, віртуальні рольові ігри та спільні онлайн-платформи дозволяють здобувачам вищої освіти практикувати

комунікацію в різноманітних, часто інтернаціональних умовах. Системи управління навчанням підтримують асинхронні дискусії, які віддзеркалюють електронну пошту на робочому місці та комунікацію в управлінні проєктами. Інтеграція інструментів штучного інтелекту для аналізу мовлення та зворотного зв’язку в реальному часі дозволяє створювати персоналізовані освітні траєкторії та розробляти нюансовані комунікативні стратегії. Крім того, інструменти відеоконференцій не лише дають змогу ознайомитися з різними акцентами та мовленнєвими моделями, а й розвивають у здобувачів вищої освіти компетентність в управлінні семіотичною складністю цифрової ділової комунікації, зокрема невербальними сигналами, поворотами у віддалених контекстах та мультимодальним вираженням [14].

Успішне впровадження комунікативних моделей, що ґрунтуються на лінгвістичній та культурній компетентності, засвідчено в кількох закладах вищої освіти по всьому світу. Такі практики часто поєднують інновації в освітніх програмах з інституційними партнерствами, які створюють реальні можливості для навчання. Наприклад, спільні програми між університетами та міжнародним бізнесом надають здобувачам прямий доступ до автентичного комунікативного середовища. Семінари, які спільно проводять викладачі мови та бізнес-професіонали, гарантують, що здобувачі вищої освіти отримають збалансовану перспективу, яка є як академічно обґрунтованою, так і актуальною для індустрії. Механізми оцінювання на таких програмах зазвичай включають оцінювання портфоліо, експертне оцінювання та участь у змодельованих ділових переговорах, що дає змогу отримати цілісну оцінку комунікативної готовності. Аналіз результатів, отриманих різними установами, виявляє спільні фактори, що сприяють успіху, зокрема

міждисциплінарну співпрацю, постійний вплив різноманітних мовних і культурних матеріалів та наявність рефлексивних педагогічних рамок.

Порівняльний огляд ефективних упроваджень у різних ЗВО країн світу представлено в таблиці 2.

Ці приклади наголошують на тому, що ефективність змодельованої ділової комунікації полягає не лише в структурі самої моделі, але й в її здатності залучати здобувачів освіти на досвідченому, рефлексивному та технологічному рівнях. Поста-

Таблиця 2

Порівняльна характеристика впровадження моделі у ЗВО країн світу [15]

ЗВО різних країн	Ключові характеристики моделі	Використані освітні технології	Простежувані результати
Німеччина	Модулі ділової мови на основі CLIL з міжкультурним тренінгом	Віртуальні переговорні платформи, інструменти аналізу дискурсу	Підвищення прагматичної вільності та зменшення міжкультурних непорозумінь
Японія	Модулі на основі завдань у міжнародному діловому спілкуванні	Інтегровані в LMS рольові ігри, аналіз чату в режимі реального часу	Підвищена оперативність у професійному діалозі
Канада	Гібридна освітня програма з онлайн-стажуванням у глобальних компаніях	Відгуки на презентації та електронні листи на основі штучного інтелекту	Вища здатність до працевлаштування та впевненість у міжкультурному середовищі
Іспанія	Навчання на основі проєктів з використанням кейсів міжнародних компаній	Платформи для спільної роботи (наприклад, Padlet, Miro)	Покращення командної роботи та розв'язання міжкультурних проблем

вивши лінгвістичну та культурну компетентність у центр комунікативної підготовки, заклади вищої освіти можуть виховати покоління професіоналів, здатних діяти етично, гнучко та переконливо, незважаючи на мовні та культурні кордони. Таким чином, моделювання ділової комунікації виходить за межі традиційної мовної освіти, позиціонує її як основу професійної готовності та формування світового громадянства.

Висновки. У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що ефективне моделювання ділового спілкування в закладах вищої освіти можливе лише за умови інтеграції лінгвістичних і культурологічних аспектів у структуру комунікативної підготовки здобувачів освіти. Аналіз наукових підходів до визначення сутності лінгвокультурної компетентності засвідчив її ключову роль у формуванні здатності студентів до ефективної взаємодії в академічному і професійному середовищі. Лінгвокультурна компетентність сприяє не лише розширенню комунікативного потенціалу особистості, а й формуванню толерантного ставлення до культурного різноманіття, що є необхідною умовою функціонування в полікультурному просторі. Особливості академічної

комунікації, пов'язані зі специфікою освітнього дискурсу та міжособистісної взаємодії в межах освітнього середовища, потребують застосування цілісного підходу, що поєднає мовленнєві, соціокультурні та поведінкові компоненти.

Розглянута модель ділового спілкування, побудована на основі лінгвокультурної компетентності, дозволяє забезпечити більш гнучкий, адаптивний та цілісний підхід до підготовки здобувачів вищої освіти у сфері міжкультурної комунікації. Вона передбачає врахування актуальних викликів освітнього процесу, пов'язаних із глобалізацією, цифровізацією та зростанням академічної мобільності, а також акцентує увагу на потребі формування у здобувачів здатності до рефлексії, емпатії та стратегічного мислення в комунікативних ситуаціях. Застосування цієї моделі в освітньому середовищі сприяє підвищенню ефективності професійної взаємодії та розвитку «м'яких» навичок, необхідних у сучасному світі.

Перспективами подальших наукових досліджень є поглиблення емпіричного аналізу ефективності моделі в різних освітніх контекстах та розроблення методичних рекомендацій щодо її впровадження в освітній процес.

Список літератури:

1. Балануца О. О. Міжпредметні зв'язки у професійній підготовці майбутніх дипломатів. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 214. С. 12-17. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-214-12-17>

2. Уманець В. О., Подлісовський В. В. Лінгвокультурна компетентність майбутніх фахівців економічних спеціальностей в умовах діяльнісного підходу. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 209. С. 432-437. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-209-432-437>
3. Заблоцька Л. М., Кашуба О. М., Кравчук Т. О., Навольська Г. І., Турчин А. І. Лінгвокультурологічний підхід у навчанні іноземних мов: методологія, проблеми та перспективи. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 16. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15199010>
4. Башманівський О., Яриновська К. Формування мотивації та вибір методів навчання англійської і польської мов студентами ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Українська полоністика*. 2022. № 20. С. 105-114. DOI: <https://doi.org/10.35433/2220-4555.20.2022.ped-1>
5. Філоненко О. В. Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх фахівців засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 215. С. 96-99. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-215-96-99>
6. Поздняков О. Формування іншомовної компетентності здобувачів освіти галузі знань «Сфера обслуговування»: лінгвокультурний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. № 75 (2). С. 305-311. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-2-48>
7. Галецький С. Категоріально-понятійний аналіз проблеми дослідження сформованості комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2021. № 1. С. 72-81. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4906.1.2021.228592>
8. Крюкова Ю. Д. Міжмовна інтерференція та психологічні бар'єри у процесі вивчення іноземних мов у ЗВО: шляхи подолання. *Нова філологія*. 2022. № 85. С. 150-156. DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2022-85-21>
9. Васютинська Є. А. Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх фахівців. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2024. № 216. С. 348-351. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-216-348-351>
10. Ніколаєнко Ю. О. Соціокультурна компетентність майбутніх перекладачів у контексті міжкультурної комунікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. № 51 (3). С. 55-58. DOI: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.51-3.14>
11. Кругляк М. В. Формування китайськомовної комунікативної компетентності у майбутніх магістрів військового управління засобами ІІІ. *Академічні візії*. 2025. № 39. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1603> (дата звернення: 22.04.2025)
12. Таможська І. Моделювання професійно-комунікативних ситуацій як засіб удосконалення вмінь ділового спілкування іноземних студентів медичних факультетів закладів вищої освіти. *Людинознавчі студії. Серія: Педагогіка*. 2021. № 44. С. 192-201. DOI: <https://doi.org/10.24919/2413-2039.12/44.30>
13. Щербина С. В., Ліпатова М. В., Гавриленко О. М. Імітаційно-ігрове моделювання майбутньої професійної діяльності студентів на заняттях з іноземної мови. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. № 206. С. 241-247. DOI: [10.36550/2415-7988-2022-1-206-241-247](https://doi.org/10.36550/2415-7988-2022-1-206-241-247)
14. Гарачковська О. О., Дмитренко Н. В., Ніколаєва А. А. Моделювання міждисциплінарного підходу у викладанні філологічних дисциплін у закладах освіти України. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15236548>
15. Ротова Н. В. Особливості застосування лінгвістичного моделювання в процесі викладання української мови іноземним здобувачам вищої освіти інженерних та інженерно-педагогічних спеціальностей. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2024. № 83. С. 187-201. DOI: <https://doi.org/10.26565/2074-8922-2024-83-16>

Ryzhenko K. V. MODELLING BUSINESS COMMUNICATION IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BASED ON LINGUISTIC AND CULTURAL COMPETENCE

The article is devoted to the actualisation of the problem of modelling business communication in higher education institutions in a globalised world, where effective interaction in a multicultural environment is an essential component of professional training. The article reveals the importance of developing communication skills as an integral part of the modern educational space, which contributes to successful intercultural and professional cooperation.

The need for integrating linguistic and cultural competence into the educational process is revealed and defined, as it is the basis for effective business communication and influences the readiness of students for international academic and professional activities. The aim of the study is to analyse and scientifically substantiate a model of business communication in higher education institutions based on the principles

of interdisciplinarity, synergy and contextuality, taking into account the specifics of academic communication and the requirements of multicultural interaction.

It has been found that the proposed model provides for the integration of language training with the study of cultural norms and values, includes cognitive, communicative and pragmatic components, as well as a system of tasks and interactive forms of work to develop students' ability to act effectively in different business and cultural contexts.

The research showed that students' communication skills got better; their linguistic and cultural awareness grew, and they got better at responding to intercultural business communication situations. The model we suggested proved to be effective in improving communication skills and getting higher education students more motivated to engage in intercultural dialogue.

The conclusions emphasise the importance of purposeful modelling of the business communication process as a means of training linguistically and culturally competent specialists who are able to respond to the challenges of today's multicultural society.

Key words: *academic interaction, linguistic and cultural training, educational discourse, communicative strategy, language integration.*